

UNA ENQUESTA (*)

Els intel·lectuals i Europa

Existeix un esperit europeu? — Tinc el terror de les vastes abstraccions. De bon grat diria com Turgueniev: «Demaneu-me que digui que uns cabells són blancs i que uns cabells són roigs, això és el meu ofici, però no em demaneu que decideixi entre dos substantius abstractes que corresponen a unes realitats obscures i mal definides». Un esperit europeu? Sí, ja ho crec, un europeu és ben definit d'un asiàtic... Existeix un esperit occidental, que creu en l'eficàcia de l'acció i que es distingeix d'una certa passivitat oriental. Però l'americà hi participa com l'europeu. I entre europeus de diversos països, quantes diferències!... Quin seria aquest esperit europeu comú a un alemany hitleria, a un liberal alemany o francès, a un comunista rus? Sunt verba et voces praetereaque nihil. L'Europa pot esdevenir una realitat vivent com succeí amb França, amb Itàlia, però no ho és pas.

L'intel·lectual té un paper a exercir en la formació de l'esperit europeu i per tant ha d'abandonar la seva posició tradicional de «clerc»? — No he pensat mai que el paper del clerc fos el de refusar de barrejar-se a la vida real del seu temps. Pot ajudar a refer una Europa? És possible. Dues vegades ja hi ha hagut una Europa, i en tots dos casos era una Europa Intel·lectual: en el segle XIII de la Cristiandat, en el segle XVIII l'Europa de cultura francesa de la qual Voltaire era el centre vivent. El pensador que donés a Europa una ideologia, l'escriptor que la unís en l'admiraçió del seu geni, contribuiria poderosament a unificar-la. Però en l'estat actual dels esperits aquest paper em sembla difícil d'exercir, gairebé impossible. El que pot fer l'intel·lectual és provar de disminuir l'amplitud dels malentesos ajudant els pobles a conèixer-se millor. Hi ha conflictes reals, però també hi ha greuges imaginaris. Són aquests els que el viatger, el novel·lista, poden contribuir a dissipar, d'una banda fent conèixer a l'estranger la veritable figura del seu propi país, d'altra banda fent conèixer a casa seva la naturalesa profunda i secreta dels pobles estrangers que coneix bé.

L'europeu serà l'home nou que veiem apuntar en diversos punts del continent? — L'Home Nou és el títol d'una remarcabilíssima revista de joves, i crec en efecte que la jove generació es força diferent de totes les que l'han precedida. L'amplitud de la

crisi econòmica ha destruït uns valors als quals havíem atorgat una importància massa gran. La idea de «fortuna adquirida», carcassa d'una societat burgesa, desapareix. Sorgeix un tècnic jove, bon esportiu, que no compta a penes sinó amb ell mateix, agosarat perquè no té res a perdre, prou maliat respecte a les doctrines perquè totes l'han decebut, positiu, senzill i brau, sovint religiós. Aquest home nou, el trobeu en totes les classes, en tots els paï-

André Maurois i Rudyard Kipling

sos. És un dels elements possibles d'una Europa.

L'Europa serà feta per intel·lectuals o naixerà de les necessitats econòmiques? — Les necessitats econòmiques, des de la guerra ençà, divideixen més que no pas uneixen. Potser l'Europa no es farà mai. Si es fa, serà per un lent procés que cap esperit no pot descriure ni preveure. Entrem en una era de nacionalisme econòmic i polític. Però si l'Europa estigués amenaçada d'un perill exterior a ella, potser aquest la uniria. A dir veritat, l'esdevenidor no és pas objecte de pensament.

ANDRÉ MAUROIS

(Copyright Opera Mundi)

(*) Vegi's MIRADOR, des del núm. 356.

Mirant a fora

Una guerra poc fotogrènica

El pilot i operador de cinema Roland J. Falk, enviat a Etiòpia per una casa anglesa, en tornar a Europa ha declarat al corresponent d'un diari txeq que la guerra italo-etíop és poc fotogrènica. Les hostilitats es prossegueixen en forma de guerrilles, proporcionant poca matèria interessant a l'operador de cinema, el qual s'exposa a passar-se uns quants dies recorrent el país sense trobar una escena de batalla digna d'interès. Per això la majoria dels corresponents estrangers són a Djibouti, avorrint-se mortalment.

La ciència internacional i el nazisme

De la revista científica The Nature, de Londres:

«La situació dels savis al Reich s'havia fet intolerable. Ara comença a crear-se una nova situació que pot amenaçar seriosament la continuació de la col·laboració dels treballadors estrangers amb llurs col·legues alemanys. Del desenrotllament d'aquesta situació pot resultar l'aïllament dels científics alemanys de totes les branques de l'organització internacional.

«Aquest deplorable moviment sobre el qual cridava l'atenció un número recent de la Baster National Zeitung, consisteix en el fet que les autoritats nazis semblen voler fer servir els congressos internacionals per a llurs fins personals. El ministeri alemany de la Propaganda ha creat un Wissenschaftliche Kongress Zentrale (Centre dels Congressos Científics), un dels fins del qual és utilitzar les reunions científiques per tal d'obrar sobre l'opinió pública amb l'ajut dels personatges importants que hi assisteixen. No es vol deixar jugar lliurement les relacions personals i amicals entre estrangers i alemanys, sinó marcar, pertot on es pugui, les discussions sobre les matèries importants amb l'emprempta de les idees nacional-socialistes.

«Les pràctiques indesitjables de la persecució interior d'una minoria i la utilització de les assemblees internacionals per a estendre la propaganda política nacional, es troben en alguns països: no sentim cap simpatia envers elles. Però quan aquestes tendències s'estenen i un moviment nacionalista prova d'apoderar-se de la direcció del treball científic internacional, és qüestió de cridar l'alto!»

Resignació

Modestament, en la seva casa de Susset, Rudyard Kipling ha celebrat el seu setantè aniversari. El gran poeta, xantre de l'imperialisme anglès, volia donar la volta al món, abans de morir.

Tant els seus amics com els metges no són, però, gaire favorables a aquest projecte.

—Almenys—deia, resignat, amb un humor un xic macabre, l'autor del Llibre de la Jungla— no m'impedirán de donar la volta a l'altre món...

Contra les sancions

Darrerament, un home de teatre, de viatge per Itàlia, demana en un restaurant que li servissin un rumsteak.

—Ho sento, senyor—féu el mestre d'hostal—. Com que el rumsteak és un plat anglès, no us el podem servir. El podem substituir per un contrafilet.

Tot plegat, qüestió de paraules.

—Vol que el revòlver sigui de bona marca? —No cal. Es per a una temptativa de suïcidí.

(Le Journal, Par's)

—Per fi sols!

(Krokodil, Moscú)

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

El feixisme en mala posició

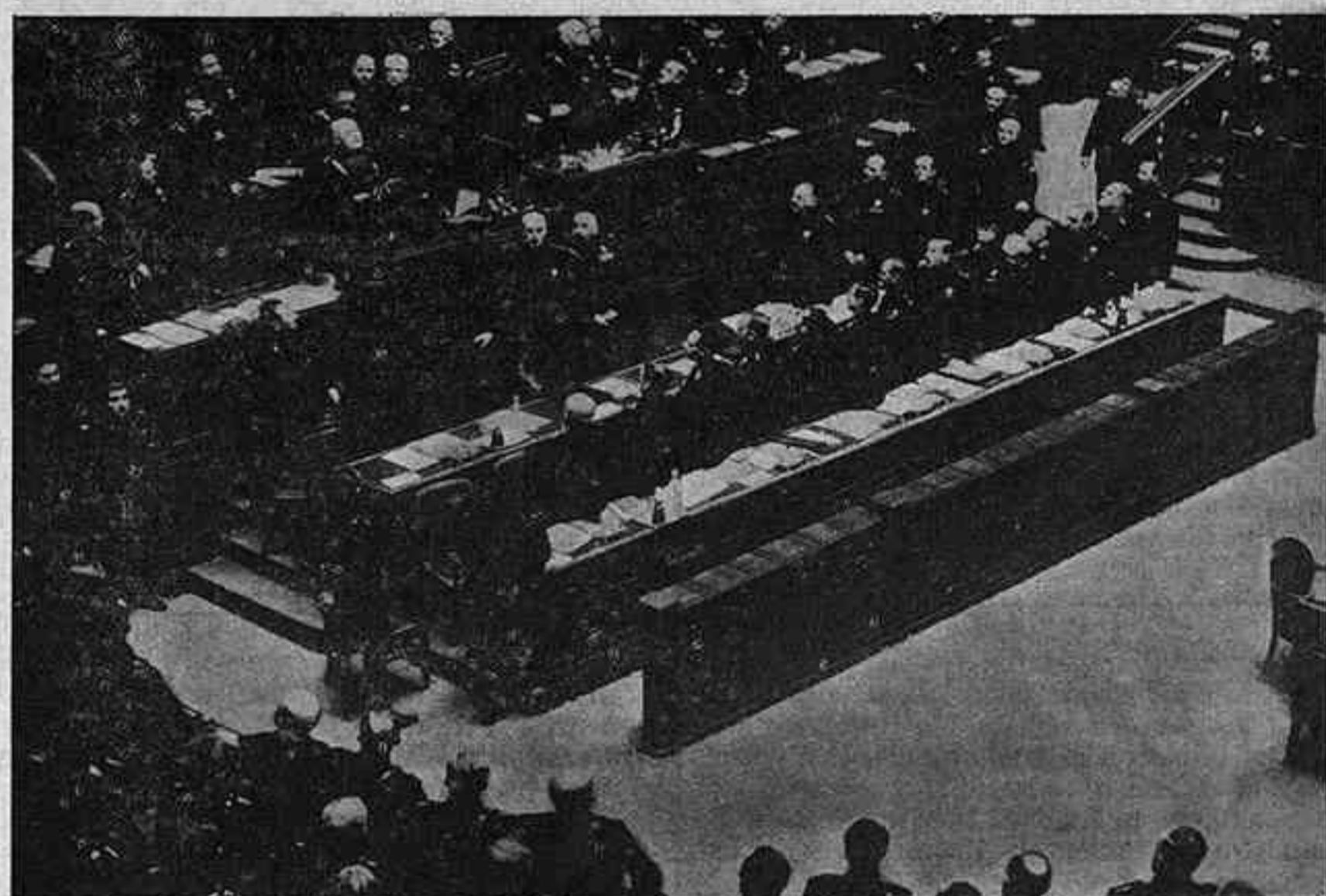
Franklin Roosevelt, en el seu missatge al Congrés nordamericà, ha tingut paraules de justa severitat contra els règims dictatorials que no sols oprimeixen els pobles—els quals es troben en la impossibilitat material de manifestar llur voluntat i constrets per tant a la inacció—, sinó que constitueixen un perill persistent per a la pau, la qual és desitjada per la immensa majoria de la humanitat i amenaçada per una exigua minoria.

Són idees expressades sovint per polítics i periodistas de tots els països, però que,

ma del qual havien d'ésser protagonistes o víctimes.

La política bel·licosa dels feixismes era generalment considerada com un bluf i tot al més per a ús intern dels països on es desenrotllava, i per això no valia la pena de pendre-se-la com una cosa seriosa. Aquest optimisme era degut a un examen superficial d'aquella política i a una valoració deficient dels veritables objectius dels feixismes.

Mussolini, amb la «seva» guerra d'Àfrica, ha tornat al sentit de la realitat aquells que

La Cambra feixista escoltant un discurs del Duce (desembre de 1935)

en boca del president dels Estats Units, en un moment tan crític de la política internacional, adquireixen un valor especial i susciten comentaris en la premsa de tot el món.

Les al·lusions de Roosevelt al feixisme italià i al nazisme alemany són ben evidents. Certament, ell no és de cap manera responsable de l'acció dels seus predecessors, però s'ha de dir que els dos règims dictatorials—amb altres persones a la Casa Blanca, la darrera de les quals fou Hoover—havien trobat als Estats Units eficaces concursos econòmics per a desenrotllar-se i consolidar-se. La veritat és que tant el feixisme com el nazisme han estat possibles i s'han consolidat amb l'ajut de diverses forces internacionals. Això, si no la justifica, atenua l'actitud passiva dels pobles davant el dra-

menien el cap als núvols. El desvetllament ha estat bruscat, i això que es tractava d'un fet fàcilment previsible. No es despenen milers de milions en armaments i no s'eduquen les noves generacions per a la guerra des de la més tendra edat, per a seguir després una política de pau.

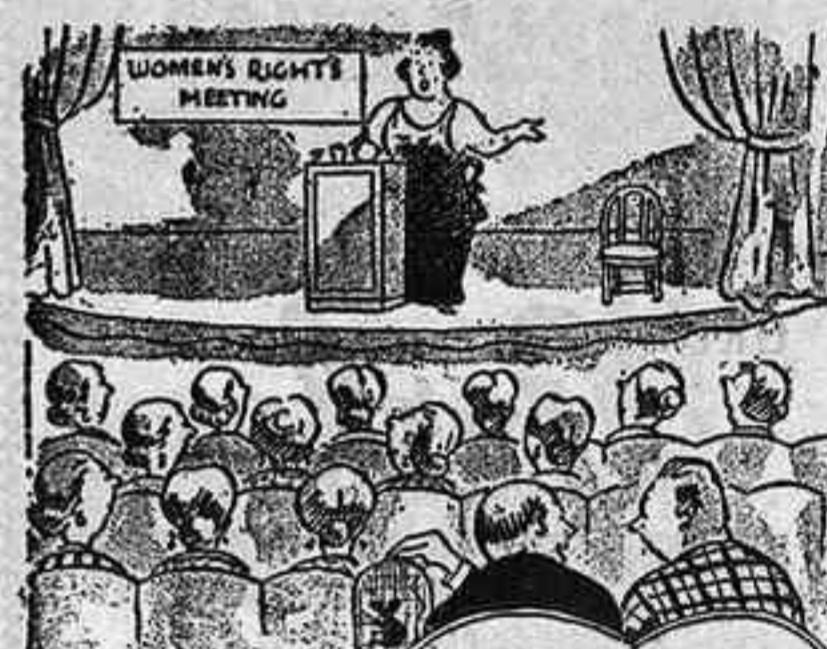
Doncs bé, seria inútil negar que envers tals països no s'ha seguit una actitud poc hostil, si no de benevolència, per part dels que avui són els primers a assenyalar-los com a perillosos. Avui demanen la repressió; però, no hauria estat millor no atavorir-los abans?

TIGGIS

—No m'estranya que la Hisenda vagi malament: gastar dotze bales quan amb un parell n'hi hauria prou.

(Everybody's, Londres)

—Així que proclami la igualtat dels sexes, obro la gàbia.

(Everybody's, Londres)

—El de l'esquerra és un poeta celebrat, i l'altre és el seu agent de publicitat.

(Saturday Evening Post)

—Oh, Clark Gable! No el vull veure. No m'ha contestat cap carta.

(The Humorist, Londres)

—Tot el dia així. S'entrena per a ésser dictador.

(Judge, Nova York)

—No, per Déu, no el renys al davant del lloro!

(Everybody's, Londres)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190 BARCELONA Telèfon 73013
Telèg: "Carburós" Mallorca, 232

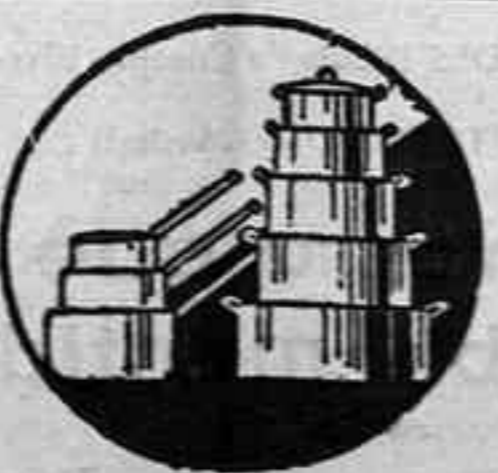
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

LLORENS

RAMBLA DE LES FLORS-30

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia.

Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertígens, fatiga corporal, tremolors, dispènia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i fet del sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes en la seva joventut per tota mena d'excés, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i dissipant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.— Distribució: tramuntant 0'25 ptes. en agència de correus per al franquisme a Oficinas Laboratoris Sàkharov, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebre gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquesta malaltia

EL CINEMA

UN FILM D'ALEXANDER KORDA

«La pimpinella escarlata»

Recordau, naturalment, *La vida privada d'Elena de Troia*. El seu autor, Alexander Korda, aleshores ja era una firma de garantia, un nom que es cotitzava. Aquell film no féu sinó cridar l'atenció del públic sobre un director que s'havia ja distingit per la seva acusada personalitat, a penes dissimulada sota els convencionalismes comercials que tant determinen la fomesia dels films. Amb tot, res no feia preveure que un dia aquest hongarès havia d'esdevenir, transplantat a Anglaterra, un dels noms més fa-

de fa Baronessa Orczy que podedu veure al Coliseum. Es un film que res no té a envejar a les coses més reeixides que surten de Hollywood i amb el qual Alexander Korda pot demostrar que el cinema anglès domina l'utillatge tècnic, l'estil d'interpretació i els secrets del muntatge amb aquella normalitat que és la regla a Hollywood.

Ens diuen que el film aconsegueix arreu un gran èxit. No ens estranya. Es un espectacle seductor de debò i amb tots aquells ingredients que temps enrera asseguraven,

«La pimpinella escarlata»

mosos del cinema. Famós com a director i famós com a productor.

Com a director, el seu film *La vida privada d'Enric VIII* — en l'èxit del qual cal no oblidar la part de Charles Laughton — hauria estat suficient per situar-lo en un lloc immillorable. Però Alexander Korda ha perseguit finalitats més ambicioses.

Ambició i oportunista, ja sabeu com efectivament Alexander Korda ha jugat un rol de primer ordre en el naixement del cinema anglès. I, efectivament, ell, hongarès en terra forastera, és avui el productor de més empenta que treballa en l'atmosfera d'Estretes.

Productor! S'ha parlat molt, nosaltres sobretot, per rehabilitar el valor del director, tan oblidat en les gasetilles que procuren la cultura cinematogràfica del públic mitjà. Doncs bé, se'ns gira ara una feina semblant amb el productor, la importància del qual entenem que passa, encara avui, molt desapercebuda del públic i de la crítica.

El productor! L'home que determina l'assumpte a filmar, que encarrega la feina a aquells que ell creu més capaços de fer-la. L'home que diu: «*La pimpinella escarlata* serà un bon assumpte per Harold Young, director ianqui, sobretot si l'interpreten Leslie Howard i Merle Oberon i si un home tan prodigiós en els secrets de la fotografia com és Hal Rosson s'encarrega de la presa de vistes. I facin el que facin, sempre jo, Alexander Korda, em reservaré l'última paraula.» Us sembla poc?

I Alexander Korda pot estar satisfet del seu film, aquesta versió de la cèlebre novel·la

per exemple, l'èxit del film *Scaramouche*.

L'anècdota (qui no la coneix?), la novel·la ha estat tan llegida! És d'una puerilitat que desarma la crítica. Però això no importa gens ni mica. És l'espectacle que val, i aquest ha estat compost amb un talent de primer ordre. Aquest film és, de debò, una festa per als ulls. I davant aquesta cosa tan reeixida, hom no sap ben bé qui n'és pròpiament l'autor, si el director, Harold Young, o el cameraman, Hal Rosson. Sigui el que sigui, el que importa és el resultat, i aquest, repetim-ho, ha estat excel·lent.

Si el film, des del punt de vista de la fotografia, és remarcable, des del punt de vista de la continuïtat acusa una seguretat i un semblant de perfecció prou rar en la producció europea perquè no ho remarquem. No ens cansarem mai de dir-ho: la superioritat del cinema americà s'escau aquí, en el ritme, en els secrets del muntatge, que a Europa no acaben d'aprendre. Els grans films alemanys, anglesos i francesos rarament aconsegueixen allò que està resolt amb tanta perfecció en pel·lícules com *Passaport a la jama* o *Succel una nit*. Doncs bé, *La pimpinella escarlata*, el mateix que aquell altre film anglès *Jo he estat un espia*, està muntat amb una perfecció en la qual cal veure la mà d'un home bregat en els treballs del cinema americà: Harold Young.

Els intèrprets són excel·lents. Aquí tenim Leslie Howard, l'heroi d'aquella pel·lícula tan extraordinària titulada *Berkeley Square*. Aci fa un rol que presenta l'extraordinària dificultat d'exigir molta afectació, puix que el personatge juga sempre en fals. Merle Oberon, una beatut de primer ordre i una actriu exquisida, és la digna partenària del gran actor.

Fidel a l'orientació que li ha valgut tants èxits, amb aquest film d'època, el cinema anglès demostra que està en marxa, oferint avui ja una seriosa competència amb Hollywood. Perquè aquest film no és cap cosa genial. Res d'això. Però és un film de gran públic, polit a la perfecció, acabat amb una consciència de tots els pormenors i exigències de l'ofici, que revela la puixança industrial i artística del cinema anglès.

A nosaltres ens ha permès de passada encetar aquest assumpte del productor, de tanta importància pels destins del cinema. Poques figures com la d'Alexander Korda ho demostren amb més evidència.

JOSEP PALAU

Telef. de MIRADOR: 22592

ESTRELLA DE CINEMA

—I penseu divorciar-vos acabat el viatge de noces?

(Gringotte, París)

PANORAMA

Films estrenats

«Toomai dels elefants»

El 30 de desembre propassat, Rudyard Kipling ha complert els setanta anys. Com a homenatge a l'obra de l'autor del *Llibre de la Jungla* i de *Kim*, es rodarà una pel·lícula, treta d'un dels seus contes més meravellosos i típics, *Toomai dels elefants*. Toomai, orfenet d'uns dotze anys, ha viscut des del seu naixement entre els elefants, en els estables del maharaja. Un vespre, el mascle més vell se'l posa al coll i se l'emporta al cor de la selva: per única vegada un representant de la raça humana assistirà a la prodigiosa cerimònia que reuneix tots els elefants, vinguts a través de la jungla dels punts més llunyans.

Aquest film serà rodat a l'Índia mateix.

Col·laboració franco-espanyola

Retallem de la secció cinematogràfica d'un diari francès:

«El productor i postor en escena francès Maurice SOLLIN prepara actualment a Espanya la realització d'un gran film en forma de «reportatge anovellat» i evocant els diferents aspectes de la vida i de l'activitat de l'Espanya moderna, en llurs relacions amb els greus problemes que a hores d'ara preocupen els homes de totes les nacions. Una tropa d'artistes francesos i espanyols col·laboraran en aquesta producció de Maurice SOLLIN, composta en major part d'exterior i realitzada en una sola versió internacional, amb un mínim de diàlegs. Títol provisional, *Sota els cels d'Espanya*»

Una nova Mae West?

«He adoptat el meu tipus de papers, tant a la pantalla com a l'escena, perquè pensava que era el que més convenia a la meua personalitat, així com la meua personalitat li convé. Però no penso pas conservar sempre el meu gènere actual. Quan el meu públic demostrerà que vol un canvi, canviaré. Perquè aquesta evolució sigui gradual, ja que penso que moltes estrelles cometem un error modificant de cop el personatge al qual han avesat el públic. I si penso que no puc modificar-me, us equivoqueu de mig a mig: penseu que he interpretat *El petit lord Fauntleroy*»

Notícies curtes

Marlene Dietrich anuncia *Variété* per a quan acabi de rodar *Invitación a la felicitat*. Després, anirà a Londres, a treballar per a Korda.

—Encoratjada per l'èxit de *Becky Sharp*, la casa productora vol fer tres films més en tecnicolor.

—El nou film de Richard Boleslawsky, *Tres Avis*, compta en el seu repartiment amb els noms de Chester Morris, Lewis Stone i Walter Brennan.

—El compromís de Ramon Novarro per a interpretar *El Doctor Caligari* ha estat anul·lat de comú acord.

—Una altra obra de teatre adaptada al cinema: *Terre inhumaine*, de François de Curel, amb Brigitte Helm.

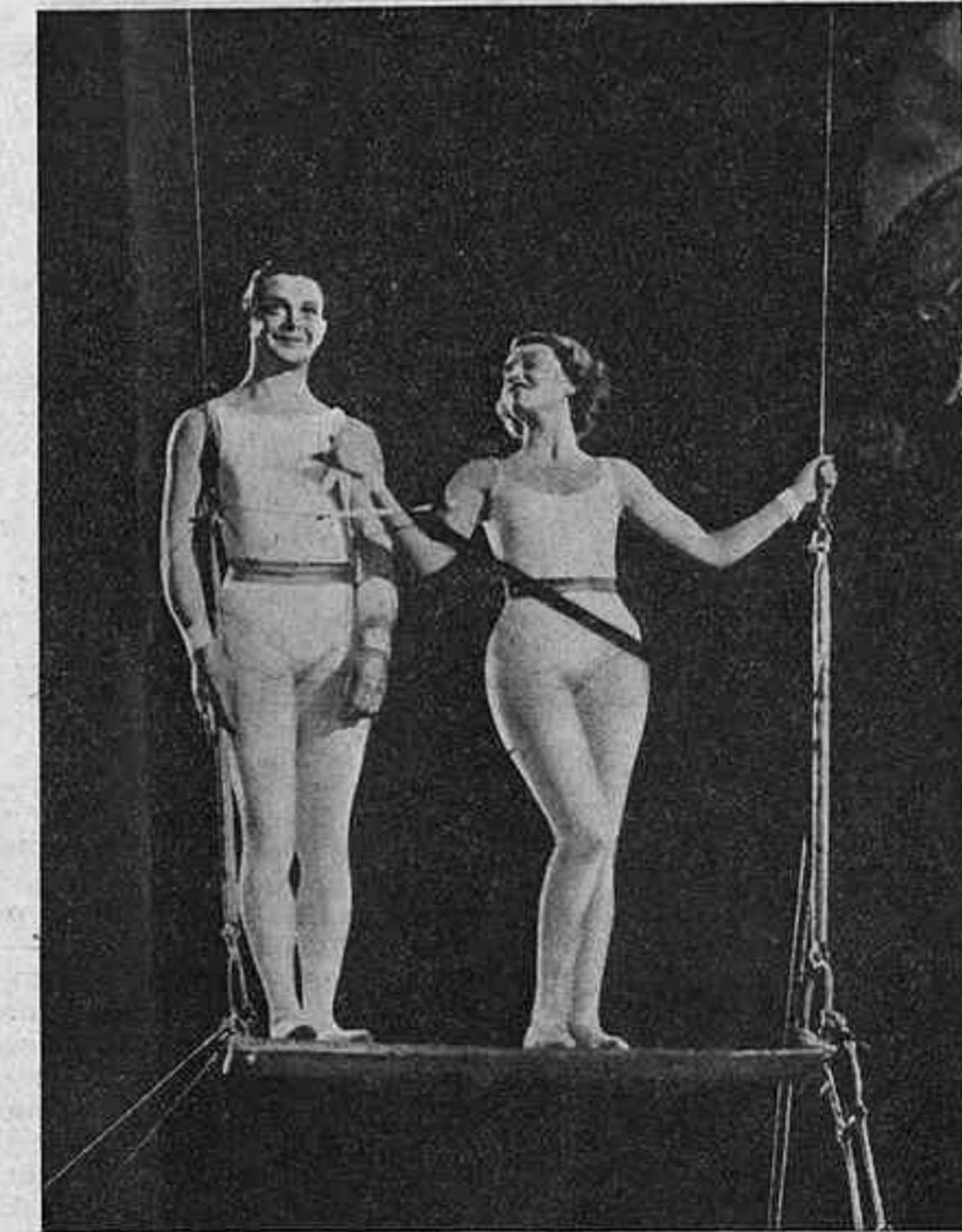
—Un altre film tret de Shakespeare: *Romeo i Julieta*, amb Leslie Howard, Norma Shearer, John Barrymore, Edna Mae Oliver, Frank Lawton, C. Aubrey Smith. El postor en escena serà George Cukor.

PUBLI-CINEMA
 Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681
 Sessió continua de 3 tardes a 1 matinalada
SEIENI, UNA PESSETA
 CURIOSITATS MUNDIALS
 Interessants reportatges U. F. A. exclusius
L'ARABIA I EL ISLAM
 de la famosa sèrie "dels 3 minuts"
MARATHON DE BALL
 Diversit dibuix del popular Popeye
 NOTICIARIS D'ACTUALITAT
 MUNDIAL segons visió PARAMOUNT i
 ECLAIR JOURNAL, exclusius.
 A L'ENTORN DEL SAHARA
 primera part de la bellíssima documental U.F.A.
 gràcies a la càmera del Dr. Rikli

SAVOY
 LES ULTIMES NOTICIES DEL MÓN
 PASSEIG DE GRACIA, 86. - Telèfon 76988
 Sessió continua des de les tres de la tarda
 a la una de la nit
BUTACA, UNA PESSETA
 NOTICIARIS FOX MOVIE TONE
 FRANCE ACTUALITES
 MONADES Dibuix de Conejito Blas
 EXITS DEL DIA (Musical)
Encara que sembli mentida
 en tecnicolor

FANTASIO. — L'any 1927 es va estrenar a Barcelona *Variété*. Un film d'E. A. Dupont, interpretat per Lya de Putti, Emil Jannings i Warwick Ward. Un film melo-dramàtic però intens. Recordem el portador d'un trio de trapezistes volants que, podent simular un accident i deixar caure el volador, que s'entén amb la seva dona, de dalt de tot del music-hall, no ho fa perquè és un *enfant de la balle* i estima el circ, i sap que aquestes coses lleugeres no es fan quan s'actua davant el públic. Púdicament, d'amagat de tothom, el despatxava més tard d'una ganivetada. Recordem els ulls consi-

i d'assassinat en perspectiva. Però després tot s'espalla. Es refreda. Es dilueix. Sembla fet per un home avorrit que treballa sense convicció o per un artesà probe, però sense temperament. Ens transporten a l'ApoHó de París. I l'envers *du music-hall* de Colette, tan ric de possibilitats cinematogràfiques, adquireix una grisor i una banalitat definitives. No té ni un bri de poesia. A la segona meitat, però, el film vira brusquement. Esdevé inquietant i amenaçador. Va tot ple de mals averanys. Respira la tragèdia. Experimentem la neta sensació que, d'un moment a l'altre, en passarà una de grossa. Tot això és degut al treball impressionant de Jean Gabin, que ens ofereix la màxima intensitat dins la més absoluta sobrietat. La sensació d'angoixa va augmentant d'una manera alarmant i ateny el punt culminant en l'epísodi del trapezi volant, veritablement emocionant. Després, les ganes d'acabar bé el film ho tornen a espallar tot.

De la nova versió de «Variété»

En resum, un film discret. A estones molt bo. Però han comès el greu error de titular-lo *Variété*. I aquest títol obliga a recordar una obra mestra i a fer comparacions gens favorables per a l'obra de Farkas.

URQUINAONA. — L'argument de *La simpàtica orfeneta* — una petita òrfena adoptada per un milionari i els amors d'aquest i la germana de la nena — ha estat construït amb tots els tòpics dels contes de fades que divertiren i emocionaren els espectadors dels films muts. Un orfenat amb professors i benefactors, bons els uns, dolents els altres. I el casament d'una noia pobre amb el príncep milionari dels seus somnis. Aquesta pel·lícula és una nova versió de *Papà comes llargues*, interpretat el 1919 per Mary Pickford i el 1931 per Janet Gaynor. Però com que acti no hi havia manera de casar l'orfeneta amb el seu protector, perquè aquesta només té sis anys, s'han empecat una germana i l'han unida amb el milionari.

derablement agrandits dels espectadors del Wintergarten que, pàl·lids d'horror, contemplaven les evolucions silencioses del trio en el trapezi. Recordem uns primers plans del rostre dramàtic de Lya de Putti que s'allargaven patèticament. I una pila d'imatges de Jannings d'esquena i completament immòbil. (Només d'esquena i completament immòbil suportem aquest actor tan perfectament insuportable.) Aquelles espatlles feixugues, convertides en leit-motiv, arribaven a obsessionar... Però recordem tantes coses d'aquell film angixós i d'aquella dissortada Lya de Putti que, segons Marcel Achard, anunciava, amb més lleialtat i pes, la malfèlica Lola-Lola de Marlene...

Ara, Nicolas Farkas ens ha ofert una pàl·lida paròdia d'aquella pel·lícula inoblidable. Aquest Farkas, operador del *Quixot* de Pabst i de molts altres films, va debutar com a director amb *La Batalla*. Inspirant-se en *Variété* de Dupont, ha escrit una novel·la, segurament inédita, *Trapezis volants*, i l'ha portada a la pantalla. El seu film no té la força tràgica del de Dupont. És una història bastant insípida. Els tres personatges principals són joves, bells i bones persones. I ni el portador mata el volador, ni la pel·lícula acaba dramàticament. Té un vulgar final feliç.

Aquest film no comença malament. Una rulota, una tenda i uns arbres primíssims d'estampa japonesa, dibuixats amb trets incisisus damunt un cel de plom. I uns personatges cansats que, submergits dins una llum sinistra de crim, es mouen al compàs de la musiqueta trista d'un orgue de maneta. Tot això, tan sordid, fa realmentavor de sorra mullada, d'excrements de cavall

feneta amb el seu protector, perquè aquesta només té sis anys, s'han empecat una germana i l'han unida amb el milionari. *La simpàtica orfeneta* és un film ple de candor, de tendresa i d'emoció suau. Un film que és una pura delícia de cap a peu. Però realitzat i presentat amb una modestia excessiva. Per tal de donar més brillantor al treball de Shirley Temple, l'han voltada d'artistes discretes, els uns, mediocres els altres. I així el minúscul i adorable fenomen pot lluir-se de valent. Aci, canta, balla, mima, i com que l'assumpte ha estat esporgat de complicacions psicològiques, la petita gran actriu s'ofereix més vivent i natural, més graciós que mai.

Abans d'aquest film projecten a l'Urquinaona un documental, comentat, com tants d'altres de la Fox, per un tal Ramos de Castro. S'imposa una campanya molt violenta contra aquest senyor, que es deu creure que tots els que l'escolten són una colla d'analfabets, perquè els obsequia, més ben dit els ofèn, amb uns acudits d'un mal gust abominable, d'una poca-solta insuportable i d'una pudor localista irrespirable. Les bajanades d'aquest home deuen ésser molt celebrades en els cinemes dels barris baixos madrilenys. Però en altres llocs repugnen.

SEBASTIÀ GASCH

1 MES DE GALA
 SEGONA GRETA
Garbo
FREDDIE MARCH
 FREDDIE BARTHOLOMEW
 (EL PEQUÍ NO DAVIA COOPERAR)
 en la història de un amor sublim...
Ana Karenina
FEMINA

LEGONG
 LA DANZA DE LAS VIRGENES
 basada en una llegenda dels paradisos oceànics i
Pistas Secretas
 amb el nou idol
FRED MAC MURRAY
 SIR GUY STANDING i ANN SHERIDAN
 Un film aravatador, dinàmic, d'un interès sense parió
DOBLE PROGRAMA
 Garantit per PARAMOUNT
 —No tingueu por. Anys enrera, jo tenia la mateixa malaltia.
 —Però no el mateix metge!
 (Dagens Nyheter, Estocolm)

DILLUNS, ESTRENA
COLISEUM
 Paramount presentarà
 la primera pel·lícula en colors naturals
LEGONG
 LA DANZA DE LAS VIRGENES
 basada en una llegenda dels paradisos oceànics i
Pistas Secretas
 amb el nou idol
FRED MAC MURRAY
 SIR GUY STANDING i ANN SHERIDAN
 Un film aravatador, dinàmic, d'un interès sense parió
DOBLE PROGRAMA
 Garantit per PARAMOUNT

EL TEATRE

ANTONET

Per què aqueix clown incomparable que fou l'Antonet disposà, com a darrera voluntat, que l'enterrassin a Barcelona?
Cal, només, recordar la seva vida.
Ell me l'explicà una tarda, farà cosa d'uns tres anys, en aquell pis de la Ronda de Sant Pau que tenen llogat permanentment dos altres clowns molt coneguts: Rico i Alex.
Hi havia els seus cunyats Consol i Casimir Jarque, i Pietro Briatore, marit de Consol. Hi havia l'ex-*écuyère* Eulàlia, vi-

Aleshores Antonet va fer parella amb Tonino.
Eren molt amics. Gairebé germans.
Tonino — Artur Aragón, germà dels Pom-poff i Thedy actuals — era fill del clown Pepino — Gabriel Aragón —, i aquest havia recollit Umberto Guillaume a casa seva, al carrer Nou de la Rambla, quan vingué a Barcelona per primera vegada.
Pepino era home de cor i no podia admetre la duresa amb què Bébé tractava aquell xaval.

Antonet en el seu llit de mort (apunt de G. Pavis)

dua del pallaso Lui-Lui, cèlebre en l'època del Circ Alegria. Hi havia també la senyora Neus Alonso, ex-dressadora de gossos i vídua del saltador Ramon Bracco, igualment famós a la nostra ciutat a les darreries del vuitcents.

La història de l'Antonet era per a aquella gent tota llur joventut. Cada paraula era un record. Cada data era un raig de llum projectat damunt el passat — un passat de joia i de triomfs.

Jo escoltava l'Antonet amb l'atenció que escolta un infant un meravellós conte d'aventures.

Antonet era de nacionalitat italiana. Havia nascut a Brescia, un poblet de la Lombardia.

—Recordo la data exacta— digué—. I vos, com a català, la recordareu sempre fàcilment: l'onze de setembre de 1872.

L'onze de setembre!
—Jo també el commemoro! — afegí.

La Itàlia ha donat al circ dinasties prestigioses.

Els noms de Bertoletti, de Zavatta, de Zanetti, de Feroni, de Guillaume, de Travaglia, de Tacconetti, de Chiarini, són, entre molts altres, esmentats amb fervor pels qui han tractat de fer algun assaig sobre el circ a Europa en el segle XIX.

Antonet pertanyia a la dinastia dels Guillaume.

El circ del seu avi, Rodolf Guillaume — un circ ambulànt, naturalment! — es comptava entre els millors.

Quan va néixer Antonet — Umberto Guillaume — dirigia el circ el seu pare, Natale Guillaume, cavallista de primer ordre.

En aquest circ, a Torí, en 1878, Umberto Guillaume, que només tenia sis anys, va fer el seu debut a la pista muntat a cavall, amb el seu pare.

Al nostre circ Alegria, de la Plaça de Catalunya, actuava amb gran èxit, en 1884, el clown Bébé.

Bébé era Cèsar Guillaume, germà d'Umberto. Tenia tretze anys més que aquest.
—Al costat del teu germà faràs sort, Vés a Barcelona! — li digué a Umberto el seu pare.

I Umberto Guillaume — el futur Antonet — vingué, als dotze anys, a Barcelona.

Va debutar com a corneta en *La guerra de Africa*.

Darrera d'ell vingué a Barcelona un tercer germà: Onorato. Tenia sis anys més que Umberto.

Era saltador, i va anar molt de temps amb els Perezoff.

Onorato Guillaume morí a Buenos Aires en 1918.

Cèsar Guillaume — Bébé — viu encara. És a Vichy. Als seus seixanta-nou anys actua encara, els estius, de comparsa en les temporades d'òpera que es duen a terme allí.

En 1889 començà, en realitat, la carrera artística d'Umberto Guillaume.

Fou quan Bébé el prengué com a pupillat. Umberto Guillaume tenia disset anys.

Els dos anteriors companys de Bébé s'havien dit Antonet. L'un, havia estat Galbiaty. L'altre, Magnini.

—Tu també et diràs Antonet — ordenà Bébé.

Antonet, explicant això, observava:
—En realitat, jo havia de dir-me Antonet III.

Antonet era ja agust.
Però era, a més, saltador.
I quin saltador!

—Vestit de pagès i amb barretina, saltava un grup de quaranta soldats, amb la baioneta al fusell. En el moment de saltar, els quaranta soldats disparaven els fusells. Pum!

El servei militar, al cap de tres anys, li va interrompre els salts i les facciecs.

Antonet, durant dos anys, tornà a ésser Umberto Guillaume.

L'agust havia esdevingut soldat.
Acabat el servei militar, cap a Barcelona falta gent, cap al Circ Alegria.

LLANTERNA

Heroisme

La setmana passada donàvem compte de la mort de Léon Hennique, un dels més aferrissats defensors de l'escola naturalista de Zola i... del teatre d'avantguarda, és a dir, d'avantguarda de 1880 a 1890. Hennique, en efecte, fou proveïdor d'aquell famós Teatre Lliure que Antoine acabava de fundar, comptant, per tot recurs, amb el seu entusiasme i cent cinquanta francs de sou a la Companyia del Gas.

L'espectacle s'inaugurà amb *Jacques Dammour*, de Léon Hennique, obra l'acció de la qual tenia lloc en una rebotiga de carnisser. Els diners d'Antoine no havien pogut arribar a cobrir totes les despeses, però no havien abastat a llogar mobles per a la representació. Tot i això, en un dels darrers assaigs, Hennique i Zola varen veure, sorpresos, que a l'escena hi havia tots els accessoris necessaris.

—M'he espavilat — va dir Antoine —. He parlat a la meua mare de les angúnies que passàvem i li he manllevat els mobles del seu menjador.

—I qui els ha dut aquí?
—Ves qui, jo mateix! Ahir, sortint del despatx, vaig llogar un carretó i vaig fer de camalié.

Obres refusades

El darrer dia del mes passat s'esqueia el centenari del naixement, a Colònia, d'Albert Wolff, periodista i autor dramàtic parisenc, car, malgrat haver nascut a Alemanya, en 1871 anuncià als amics que s'anava a «fer naturalitzar vençut».

Havia arribat a París, enviat per un diari alemany, i s'hi havia quedat. Fou secretari d'Alexandre Dumas, després Villemessant el féu entrar al *Figaro*. En *L'Univers Illustré* publicava les seves crítiques dramàtiques, entremesclades amb anècdotes de teatre.

Heus ací dues:
«Es podria escriure un llibre singular amb les memòries de totes les primeres obres refusades per directors que no tenien temps de llegir-les. Per la meua banda, coneix una colla d'històries curiosíssimes, com la del jove dramaturg que acabà trametat a un director una llonganissa de Lyó. Al cap d'un mes li tornaren el rotlle, que no havia estat desfet, amb aquesta resposta: «La direcció es veu obligada, sabent-li molt de greu, a tornar-vos la vostra obra, que ha llegit amb el més gran interès; conté algunes escenes admirables, però que són massa literàries per al teatre que dirigeixo. Us aconsello que truqueu a la porta del Théâtre Français.»

Una altra anècdota, sota l'autoritat de Wolff:

«Un debutant tenaç que havia vist dotze obres seves rebutjades pel mateix director, sense descoratjar-se, trameté la tretzena i anà algun temps després a saber quin efecte havia fet.

—Fou progressos, amic meu — li digué el director —. Aquesta última ja està millor, però encara no està prou bé. El defecte, li ve de la idea... Sí, és banal. Busqueu un tema més nou, més original... Estudieu els mestres, llegiu Molière.

—Senyor meu — replicà fredament el jove autor desent del rotlle —, pòdeu creure que coneix bé Molière, i la prova és que us he enviat una còpia d'*El Misantròp*. Si hagués obert el manuscrit, haurieu trobat un petit pròleg meu.

En efecte, a la primera pàgina, deia: «Senyor director, sou un ximple. Ho escric sense por de molestar-vos perquèestic convençut que no ho llegireu. El vostre servidor...»

Aquest jove impertinent es deia Adolphe d'Ennery, i encara que avui sigui un nom oblidat, en el seu temps havia — finalment — aconseguit estrenar — i amb èxit — més de dues-cents obres.

Antonet tingué por del fred.
—No, no... Si em morís pel camí... Preferiria marxar a Barcelona!

Barcelona!
—Tinc a Barcelona la família de la meua dona i, a part la família, les meves més grans afecions i els meus millors records. El dia que em retirí, vindré a Barcelona a viure.

Antonet em deia això aquella tarda del mes de febrer de 1933.

I en una carta, m'escrivia, poc temps després:
«Vós ja sabeu que Catalunya és la meua pàtria estimada, encara que sigui italià...»

A mi, la mort del pobre Antonet m'ha causat una forta impressió.
Però tant com aquesta mort, m'impresionà la corona de Bébé, amb una dedicatòria escrita en estil de clown:

ANTONET!
regretté camarade
BÉBÉ

Quinze anys plegats, Antonet i Bébé!
En separar-se de Grock, Antonet s'havia unit novament amb Walter, però no hi hagué manera de seguir amb ell més de dos anys.

Féu encara Antonet uns quants salts d'ací d'allà, i a la primavera de 1918 s'ajuntà, a Tarragona, amb Bébé.

Antonet i Bébé semblaven nascuts l'un per a l'altre.

Recordo aquella «entrada» de l'Agència Artística:

—Antonet! Entró?
Bébé ho havia de consultar tot a Antonet. Li feia respecte.

—Antonet! No me pegues!
Pertot i en tot:
—Antonet!

M'h'an contat que Bébé plorava una criatura al capçal del llit d'Antonet.

JOAN TOMAS

PETITES HISTORIES D'ALTRE TEMPS (*)

1808 - 1814

Déu sap com i amb quins elements pogué el teatre mig obrir el 1810. Res no diu la capacitat econòmica de l'empresa com el fet que la persona a nom de la qual anava gosés un dia demanar a l'Ajuntament un préstec de cent duros, amb comminació, si per cas li era negat, d'engegar les comèdies al botavant. El desig que no manqués la tropa de diversió i la confiança que el negoci s'eixoriria amb l'arribada de més soldats que

tos los que en concepto del Cuerpo los tienen», investiren la temporada de 1812-13, realitzada, com l'anterior, sense el concurs de l'element femení. Els estrafolaris substituïts de les actrius tornaren tranquil·lament a la feina. En la nova contracta s'assenyallà als aficionats, que empraren el nom de Sociedad Dramática Española, un salari de dues pessetes per cap, de més a més d'una part dels guanyos. Les dues pessetes, assignades per l'Ajuntament, venien a ésser el que en l'argot teatral se'n diu «el plat». La partició fou ajustada a la categoria dels actors, que gaudien d'una, dues o tres parts, segons el lloc que ocupaven en l'«enc». Ensenç, com la fixació dels honoraris, s'imposà als aficionats, «escogidos» — segons resta insinuat — entre los mejores que actualmente trabajan en el coliseo», l'obligació de representar en el dia festiu que dispusiesen los SS. Administradores del Santo Hospital la pieza dramática que señalen los mismos a beneficio de aquel piadoso establecimiento y percibiendo únicamente dos pesetas cada uno de aquellos, a lo que se han conformado todos». Vol dir que la recaptació aniria aquell dia a l'Hospital.

Un cop endegats els comedians, calgué avenir-se amb l'orquestra, no menys de bon aconsolar. A punt de començar-se la temporada anaren els músics a l'Ajuntament i, «precediendo permiso para entrar», exposaren «usos deseados de obligarse a tocar en quantas diversiones se dieren por la Sociedad Dramática Española... baxo las mismas condiciones y pagos con que lo han hecho hasta el último sábado de Pasión con tal que se les conceda el producto de una representación deitros los gastos del diario y lo que en la ocasión suelen cobrar los actores; y que lo que diariamente perciben tanto el maestro de tonadillas como el de Bayle, esto es media peseta cada uno, se saque y satisfaga de los fondos de gastos generales». L'Ajuntament accedí tot d'una a la demanda. «Y muy satisfechos y agradecidos los citados profesores se han retirado ofreciendo presentarse en Secretaría el sábado próximo para firmar un papel de simple obligación.»

Una anècdota, per a cloure aquest episodi, a penes encetat. Als tres mesos d'actuació de la Sociedad Dramática Española sollicità un dels components d'ésser afiançat del compromís, per tal com li havia estat proporcionada feina amb la qual creia poder mantenir l'esposa i quatre fills.

Heus ací el nostre panorama teatral corresponent als anys de la invasió napoleònica. Als malastres propis, agraïats per un trastorn pregoníssim de l'economia indígena, s'hi afegiren els provinents de la situació general d'Espanya.

JOSEP ARTIS

(i) Vegi's MIRADOR, número 359.

—Vint-i-vuit litres d'aigua per al camell! (American Newspapers)

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER, CALLIS, 3, 5 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. — ELEGANCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGUES. — EN CAS DE URGENCIA DEMANEU-LOS PEL TELEFON

14856

FITO

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

RICÍ "GOLOSO" PURGANT DELICIOSO

LESLLETRES

Els llibres Valle-Inclán Erasme a Catalunya

Lytton Strachey, La Reina Victòria (Atena). — Andre Maurois, Eduard VII i la seva època (Atena)

No fa gaires setmanes ja ajuntava damunt aquestes mateixes pàgines els noms d'Andre Maurois i Lytton Strachey. L'Editorial Atena ha publicat, l'una darrera l'altra, les dues obres que més podrien contribuir a fer visible la semblança entre l'autor de *Climats* i el d'*Eminent Victorians*. La biografia de la reina Victòria — el sobirà que a ben segur ha batut el rècord d'estada en el tron —, una obra que escandalitzà la història oficial d'Anglaterra i en la qual el talent finíssim i l'estil irònic i poètic de Strachey assolien els resultats més admirables, pot ésser comparada amb el llibre en el qual Maurois, prenent per base la figura grisa — sense cap relleu històric si la comparem amb la de la seva real mare — d'Eduard VII, traça un quadre complet de l'Anglaterra dels quinze primers anys del nostre segle i l'aprofita per a fer un elogi documentat i habilitíssim de l'Entente anglo-francesa. D'aquesta comparança obligada sorgiran les semblances, les analogies de l'estil i de la concepció, però també les diferències, tant en l'ordre de la tècnica narrativa com en el dels objectius que es proposa l'escriptor.

Una primera constatació: Strachey, que només vol contar-nos una vida, treure una figura històrica de la fornícula oficial on ha estat posada per tal de desempolvar-la i fer-la viure de nou davant nostre, amb un marge amplíssim per la seva fantasia poètica, és més artista que Maurois, que ultra haver de posar més discreció en la part estrictament biogràfica, lliura una bona part del seu esforç a preocupacions polítiques o distreu l'atenció de la figura principal per a fixar-la en els personatges públics que la voltaven. El llibre de Maurois és una admirable llició d'història contemporània, una galeria d'estudis magnífics de polític anglès — com aquells lord Salisbury i duc de Devonshire —, una crítica aguda de la política europea de la preguerra, amb al·lusions a tots els punts neuràlgics que de tant en tant es desveltaven i posaven en commoció totes les cancelleries. Té també fragments excel·lents de força evocadora com l'enterrament de la reina Victòria, però en canvi no arriba mai a aquella senzillesa gairebé sublim amb la qual Strachey, en una pàgina amb el mateix Maurois ha destacat sovint com a genial, fa retornar, en una marxa fúnebre feta de temes íntims i familiars els episodis de la vida dilatada de la vella sobirana quan jeu, inconscient i inerm, en el seu llit d'agonitzant. Més pròxim al seu model anglès, el Maurois del *Disraeli* sostenia en moltes de les seves pàgines aquell accent poètic que l'extraordinari Lord Beaconsfield necessitava per ésser descrit. L'*Eduard VII i la seva època* ens presenta una figura més pròxima a nosaltres, uns temps presents a la nostra memòria: llur transcendència pesa encara damunt els destins d'Europa, i Andre Maurois, que és un dels esperits europeus més aguts, no podia sostreure's a aquesta consideració en fer el llibre.

Fetes aquestes consideracions innecessàries, em cal assenyalar la gran qualitat literària d'aquests dos llibres. *La Reina Victòria* comença amb un capítol pintoresc i agitat que ja ens dona la mesura del talent narratiu de Strachey. Aquella galeria de fills de Jordi III, tots carregats de vicis i condemnats a eixorquia, no semblaven pas destinats a deixar llur heretatge reial a les mans fràgils d'una noia mig alemanya, filla del quart germà, i que en néixer, ningú no podia sospitar que arribaria tan d'hora, i per tant de temps, a ocupar el tron. La biografia emprèn, tot seguit, un camí planer, amb

detalls íntims commovedors de ridícul i de poesia, i a través de les seves planes, es perfilen dues influències decisives: la del príncep consort Albert, l'home estudiat i honest, i la del doctor Stockmar, intel·ligent mentor, que lliurà la seva vida a l'ambiciosa i apagada missió de guiar el camí dels sobirans europeus.

Aquestes influències canvien totalment la psicologia de la jove reina, i quan el benamat marit mor, els anys inacabables de

La família reial anglesa en 1899

viduitat, plens de les tasques esgotadores de la reialesa, s'escolen amb llurs canvis i llurs incidents, sota la guia del record de l'espos, fins a assolir davant del poble una categoria mítica, un lloc reservat a molt poques persones, a escassos sobirans en la història. Una dona d'un talent mediocre, d'unes dots naturals gens extraordinàries, gràcies a la seva tenacitat i a les lliçons inobidables d'Albert i Stockmar, arriba a esdevenir l'ídol vivent i símbol indiscutit de l'Imperi Britànic, d'Àvia d'Europa. Pel seu costat passen, aduladors i deferents, els gegants de la política anglesa: Disraeli, Gladstone, Lord Melbourne. Però Strachey no s'hi entreté pas gaire: els acara amb la seva Victòria, i ens els fa veure drets al davant de la doneta tossuda i autoritària. No és un estudi històric, sinó una història humana, en la qual la poesia i la màgia del detall tenen un lloc destacat. La figura reial davalla del seu soli i esdevé esposa, i dona obstinada en la seva missió, i personatge simbòlic, però l'autor ens fa seguir, des de dintre mateix de l'aureòla, com aquesta es forma, i no perd mai el contacte amb la noia que escrivia un diari ingenu i s'enamorava dels seus bells cosins.

La figura d'Eduard VII té, en contrast amb la de la seva mare, massa densitat en l'ordre anecdòtic, i les anècdotes són d'un caràcter massa delicat perquè Maurois insisteixi en aquest aspecte que tant ajuda Strachey a dibuixar la figura de Victòria. Però en canvi aquest volum dens, d'un interès constant, crea l'atmosfera inquieta de l'Europa de les primeries del segle, es detura en el canvi sobtat que la mentalitat britànica sofrí amb l'adveniment del nou rei, i sobretot segueix, sense mai fer esdevenir eixorrida la relació de fets i documents, la història de l'amistat franco-britànica, obra mestra d'Eduard VII, Deicassé i Cambon.

La versió catalana de *La Reina Victòria* ha estat feta per Pau Romeva, i Marçal Olivar ha tingut cura de traduir el llibre de Maurois. Tant l'un com l'altre han fet una feina excel·lent, que la presentació tipogràfica perfecta i externament digna dels dos volums acaba d'arrodonir.

RAFAEL TASIS i MARCA

Amb Ramón del Valle-Inclán, mort diumenge passat, desapareix una de les figures de més relleu de les lletres castellanes i indiscutiblement la més original de totes. I això tant literàriament com personalment. Sovint no és possible ni convenient separar l'home de l'obra. En Valle-Inclán, l'home i l'obra tenen, cada un per la seva banda i interferint-se amb freqüència, un relleu acusadíssim. Ningú com aquest home de figura típica i llegendària no ha sabut manejar tots els recursos de l'idioma: en posava tots els tresors a contribució, antics, moderns, dialectals, neològics. Es prenien totes les llibertats que volia, i li eren permeses perquè, dotat, com ningú més del seu temps, del geni de l'idioma, màgic verbal sense parió, la seva llengua era fluida i, malgrat un cert barroquisme i un ocult treball afiligranat, el seu estil ric i llampant era d'una fluïdesa i una naturalitat inigualables.

No solament al servei de la literatura posava Valle-Inclán la seva imaginació, sinó al de la seva vida mateixa. Qui és capaç, per exemple, de destriar la veritat de la ficció en *Alma Española* (1903), mena d'autobiografia fantàstica? De creure'l, no hauria nascut en una masia de Puebla de Caramiñal, sinó al mig de l'Oceà, a bord d'un vaixell pirata, i en la seva estada a Mèxic hauria estat capità de *plateados* — partida de fora de la llei que duien un galó argentat al sombrero — i coronel general dels exèrcits de Tierra Caliente.

De tornada d'aquest viatge a Mèxic, Valle-Inclán començà a donar-se a conèixer com articulista i contista. Visqué la bohèmia pintoresca de les tertúlies de cafè i les estretors econòmiques. A l'habitue del cafè havia de romandre fidel tota la seva vida. Era el seu centre natural, en el qual parlava, discutia, fantasiejava i es lliurava a la mordacitat més feroç, però que, en el fons, era merament literària i espantadora, d'enfant terrible de cafè. Des del cafè llançà anècdotes i històries, en què l'enginy completava i suplía la realitat, i es lliurà a divagacions literàrio-històriques, en aquests darrers temps, sobre el pintoresc regnat d'Isabel II en particular i el segle XIX espanyol en general, com a marginàlia a la seva vasta construcció *El Ruedo Ibérico*, que ha deixat en curs de publicació. Més que un cicle de novel·les històriques, *El Ruedo Ibérico* és una epopeia burlesca on fets i personatges tretts de la història d'Espanya i de la imaginació de l'autor són barrejats, units per un tènue fil d'argument.

Per a festejar la publicació del primer volum d'*El Ruedo Ibérico* i de *Tirano Banderas*, Valle-Inclán fou homenatjat en 1932. Aleshores ja feia temps que era cèlebre. Ho devia sobretot a les quatre *Sonatas*, publicades de 1900 a 1905, l'heroi de les quals és el marquès Xavier de Bradomin, *«jeu, catòlic i sentimental»*, espanyol a la *antigua usanza*, amb molts punts de contacte, si no amb el que era Valle-Inclán, amb el que hauria volgut ésser.

Durant els seus anys d'infància i d'adolescència havia sentit, de familiars seus que hi havien pres part, narrar episodis de les guerres carlines. Una part notable de la seva producció literària se'n nodrirà després: *La guerra carlista*, sobretot, amb els seus tres volums: *Los cruzados de la causa*, *El resplandor de la hoguera* i *Gerifaltes de antaño*.

Valle-Inclán escriví també per al teatre i fins arribà a representar un paper en *La comida de las fieras*, de Benavente.

A algunes de les seves obres posà el títol genèric d'*Esperpentos*; segons el protagonista de *Luces de bohemia*: «El esperpentismo lo ha inventado Goya... Los héroes clásicos, retratados en los espejos cóncavos, dan el esperpento. El sentido trágico de la vida española sólo puede darse en una estética sistemáticamente deformada.» A aquests esperpentos pertanyen *Los cuernos de don Friolera* i la *Farsa y licencia de la Reina Castiza*.

Però no ens és possible de donar la llista completa de les obres d'aquest fecund escriptor que, hores abans de morir, encara treballava en la seva darrera novel·la, *El Trueño dorado*. Ni tampoc recollir — alguna vegada ho hem fet, fragmentàriament — les innumerables anècdotes de la seva vida rica en pintorescs.

Valle-Inclán ha mort als seixanta-cinc anys (havia nascut en 1870), deixant entre els que l'han conegut una fama que sovint els fa preferir l'home a l'obra, però deixant a la posteritat aquesta, més duradora, rica de més de trenta títols.

Hi ha hagut l'any dedicat a Víctor Hugo i el dedicat a Goethe. Els centenaris commemoratius han creat de nou una atenció que si bé no s'havia interromput, potser empallidida pel pas dels anys. Assaigs, anècdotes, apreciacions noves, algunes d'elles nascudes en una més gran equanimitat, han fet reviuire les obres dels mestres, les quals, de tan recreades, semblaven dispensar les noves atencions.

L'any 1936 serà, ben segur, l'any d'Erasme. El quart centenari de la seva mort inspirarà commemoracions i la figura del polígraf holandès, talmunt ressuscitada d'un

tat de la qual Desideri havia fet gairebé un culte a còpia de fer-se-li indispensable. Algun biògraf ha remarcat que en els seus viatges la cosa que el preocupava més era trobar hostals on els llençols fossin nets i les tovalletes sense taques de vi. Alguna cosa d'això — fet que ve a confirmar la vàlua d'aquests volums en el que fa referència al seu tarannà — hi ha en els *Colloquis Familiars*. *Diversoria*, colloqui que Pin i Soler tradueix, atenen-se a la intencionalitat d'Erasme, per *Vida d'hostal*, confirma aquest tret de la personalitat de l'humanista. El diàleg entre

dos viatgers que arriben de Lió ens diu els costums dels vells hostals alemanys, dels quals Erasme no guarda gaire bon record; *Opulentia Sordida*, sàtira contra els veneciàns i contra Aldo Marucio i contra la seva muller, de la qual diu — un altre testimoni escrit de la seva pulcritud — que tenia la casa bruta a tot ésser-ho; *Naufragium*, *Convivium Fabulosum*, *Senile Sine Vehiculum* i molts d'altres venen, amb llurs diversos temes, a mostrar-nos l'enginy d'Erasme per al colloqui i la seva traça per a la ironia, que, malgrat ésser voltada d'un tema facciós, arriba neta, amb tota la seva premeditada intenció. N'és una prova *Naufragium*, sàtira contra els qui esperen de la superstitió l'auxili que únicament haurien de reclamar a Déu. Pin i Soler ja anota que aquest colloqui, malgrat l'aparent intrascendència del tema, porta una més gran malícia que no pas els altres i afegeix que contribuï a donar arguments als iconoclastes en aquell moment ja abocats a la protesta contra Roma.

Es tot això el que queda d'Erasme, o almenys el que queda viu de la seva obra; tota la resta, el que ell escrivia després de llargues hores de meditació, després de dies de silenci i de recolliment, roman empolsat en les grans biblioteques. No és pas un fet excepcional aquesta oblidança que sembla replicar irònicament les grans vocacions, Azorín l'ha assenyalat en diferents autors castellans i nosaltres podríem adduir-ne d'altres.

L'Elogi de la Follia és una obra de subtils observacions; costa, tanmateix, destriar-hi el que hi ha de seriós i el que hi ha de facècia, tot barrejat amb una delicada interpretació personalíssima i original de la vida, de la vida que Erasme sabia veure, de vegades, darrera el prisma multicolor d'impressions diverses, així com l'esperit i fa néixer el somriure sense provocar mai la rialla. Aquest tret és també en les altres obres que Pin i Soler verten en llengua catalana. Les traduccions del nostre renaixentista i els comentararis que ajuden a la penetració del lector amb Desideri Erasme, pateixen, no obstant, del mal del moment. L'anarquia ortogràfica fa que aquests llibres, admirablement editats, es ressentin força del llenguatge aleshores encara no definitivament unificat i produïen el que Nicolau d'Oliver n'ha dit «mal d'ulls», frase encertada perquè la lectura d'aquests llibres, al marge de llur vàlua intrínseca, no es fa gaire amable i moltes vegades els castellanismes i la forma sintàctica velen la gràcia o l'esperit de l'original.

Ara que tot Europa commemorarà el quart centenari d'Erasme i els estudis del polígraf reviuiren en el record dels erudits del món, Catalunya podria associar-s'hi, no d'una manera purament formulària, sinó eficaç. *L'Elogi de la Follia* traduït de nou tindria ben segur l'estima de les seleccions. Tasca meritòria fou la de Pin i Soler, però no són els anys els que marquen la vellesa d'aquest llibre, sinó el pas rapidíssim de la nostra literatura és el que fa veure molt lluny de nosaltres aquell esforç que distingí Pin i Soler entre els estudiosos erasmistes de la península. Una nova traducció d'aquest llibre o bé una tria dels *Colloquis* que l'autor de *Niobe* no transcriví, constituïria un homenatge molt més viu que tots els articles apologètics que s'escriuran.

J. M. MIQUEL I VERGES

Aquest número encara ha passat per la censura

Les darreres novetats franceses

LIBRERIA

Louis Bergé

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français

Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

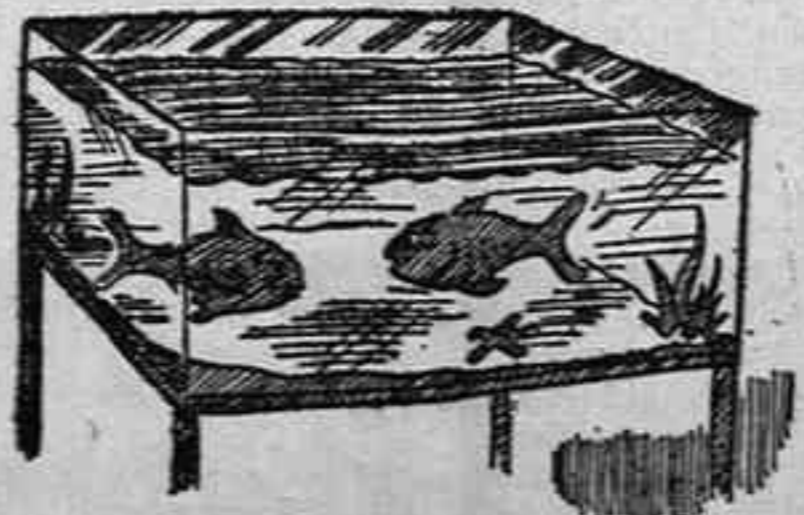
NO DEIXEU DE LLEGIR EL NOU LLIBRE DE
JOSEP M.ª DE SAGARRA
ANCORES I ESTRELLES
PREMI FOLGUERA 1935

UN VOLUM AMB IL·LUSTRACIONS AL BOIX per E. C. RICART
PREU: 8 PESSETES

Administració i venda: LLIBRERIA CATALONIA
3, RONDA DE SANT PERE, 3

—Quina barra! Deixar que una dona vagi dreta un trajecte tan llarg!
—I vos, que no sèieu?
—Sí, però jo sóc el marit.
(Krokodil, Moscú)

—Què fas diumenge?
(Marianne, París)

LES ARTS I ELS ARTISTES

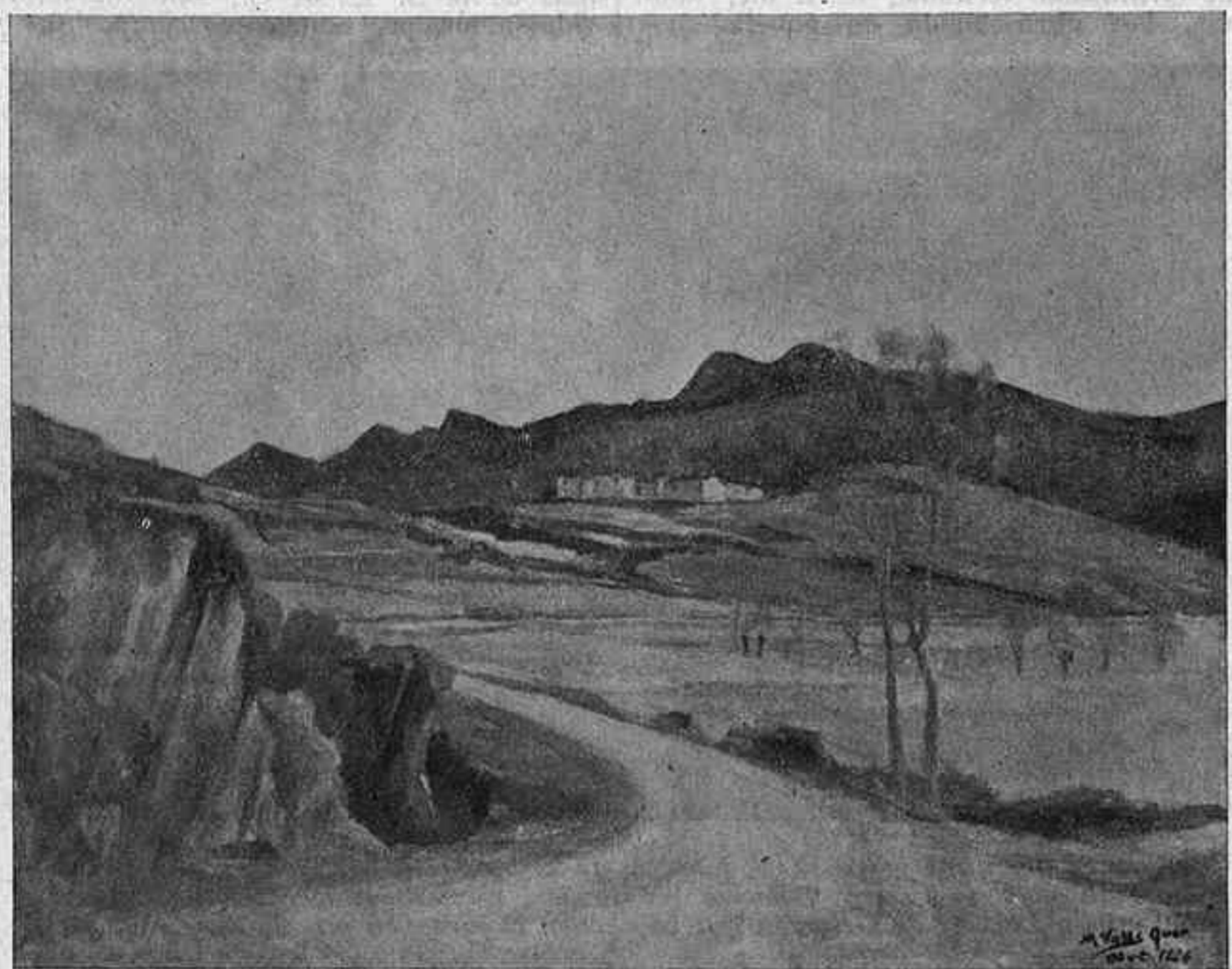
Les Exposicions

Eugenio Hermoso

La pintura d'Eugenio Hermoso, exposada a la Sala Barcino, ens arriba a poca distància temporal de la que exhibí un altre destacat pintor de Madrid, Marceliano Santa María. Dues pintures diametralment oposades, totes dues en franca pugna, encaixades en el camp que voldria representar la personalitat castellana.

Quer es sotmet a l'enfarinament que Labarta ha fet norma de les seves manifestacions darreres. És una llàstima que un jove autor recorri a aquest procediment, i més encara tenint en compte que la seva manera pròpia és prou bona perquè l'empenyi a procedir així.

Valls Quer, pintor d'agilitat i bon colorista, té en ell mateix l'esdevenidor, i és posant en contribució la seva volada paisatgística, absent d'influències, que trobarà el

Maurici Valls Quer — Muntanyes del Corb

l'expositor actual. Hermoso, com Benedito, Chicharro, Sotomayor i algun altre, segueix els passos del realisme espanyol que en el segle XVII s'imposà com a únic.

Fidel a aquella tradició, Hermoso no ha fet com Santa María, que s'ha complagut a anar examinant el que feia França. Al revés, cada moment transcorregut li ha enrobustit el seu espanyolisme, al qual no ha inoculat cap element nou, com Romero de Torres, i l'ha anat fent més dens en la seva desproporció amb l'actualitat, més acusat en el seu seletarisme i sistematització.

Per a Hermoso l'essencial és un argument de primer terme, quasi sempre pompós, grandiloqüent de composició, matemàticament retallat i enganxat damunt la pura irrealitat d'un fons que sempre decanta l'atenció cap al preciosisme i a un tot convencional.

No és exagerat, doncs, que diguem que aquesta pintura no trobarà a Barcelona una opinió massa extasiada. L'escola de casa nostra, practicada amb assiduitat de fa molts anys, les inquietuds de modernitat que tots hem viscut i la nostra manera d'entendre la pintura, li impossibiliten aquella franca reacció que Barcelona portà a cap aleshores de la vinguda de Santa María, pel fet d'estar molt més a la vora de l'art català i de l'ortodòxia, cosa que ens sorprengué totalment per existir la prevenció que la pintura castellana només parlava des del punt de vista que ara Hermoso ha confirmat.

Aquí podria acabar l'anàlisi de l'exposició si no fos que existeix un fet a aclarir. El repetidament alludit èxit de Santa María va caure a Madrid com una bomba. D'aquell èxit en sobrevindran visites a Barcelona, creguts que van a un mercat per explotar, de resultats falaguers i invariables. Només, doncs, una mena de consell: atendre's a estudiar el per què.

Maurici Valls Quer

Aquest expositor de la Sala Busquets ha realitzat una enorme quantitat de teles olotines en les quals sura, en general, una fresca inspiració que el presenta com un home dotat de brillants possibilitats.

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
 JAUME I, 11
 Telèfon 41655

que cerca, com ho deixa entreveure en la copiosa col·lecció de la Sala Busquets.

«Ars Plàstica»

El grup Ars Plàstica celebra a les Laietanes una exposició de conjunt que té la gràcia de partir en dos termes categòrics la integritat dels seus components. Enumerarem els que participen del terme notable.

Eugenio Hermoso
 «El baño de las zagalas»

Lluís Albert de Puig, orfebre, presenta unes peces excel·lents que intensifiquen la seva vàlua sempre destacada en totes les exposicions en què ha pres part.

Feliu Cano és un aquarellista, llorejat als Salons de Primavera, que avança força segur en el camí que va iniciar aleshores de la seva revelació.

Giménez Botey és una perfecta treballadora en l'especialitat d'escultures bibelotesques. Les seves obres al saló d'Ars Plàstica són excel·lents realitzacions en les quals llueix una rara sensibilitat decorativa.

Francesc Montanyà, lacador, també figura en la millor faceta d'aquest nou grup d'artistes.

Finalment, el retratista al carbó David Santalvador dona una petita mostra de la seva gran traça, amb una sèrie de retrats d'immillorable semblança.

ENRIC F. GUAL

AL CENTRE DE LECTURA, DE REUS

Dibuixos de Ricard Canals

El Centre de Lectura, de Reus, s'honora aquests dies honorant la memòria de Ricard Canals amb una exposició de dibuixos del matagonyat artista que desaparegué d'entre nosaltres quan es trobava al bo i millor de la seva carrera, pel febrer de 1931, quan el seu art, aquella substanciosa i rica pintura que marca una de les més nobles etapes de la nostra vida artística contemporània, es trobava en plena saó per a poder-ne esperar més encara del bo que ens havia donat ja.

Plausible i digna de tot encomi és la iniciativa del Centre de Lectura reusenc.

Una exposició de dibuixos d'un mestre com és aquest el cas del pintor Canals, és alguna cosa — a part del seu valor intrínsec, independent de tota altra creació que pugui ésser tinguda en compte — que explica i especifica molts de detalls que en altres obres de més magnitud, més esforç i més complicació se'ns queden amagats. Al mateix temps que els dibuixos ens revelen i ens assenyalen moltes vegades el camí, amb els seus entrebancs, els seus dubtes i les seves victòries, que ha seguit el mestre que els confegia per arribar a les seves grans produccions pictòriques o escultòriques, fills més directes de l'artista, més espontanis, més a la vora del seu íntim sentiment, són una font de gaudi estètic i didàctic tan gran com pugui ésser-ho l'obra més acabada damunt la tela amb els colors o en qualsevol matèria definitiva; ja són per ells sols — és obvi sempre que es tracti del dibuix d'un artista de qualitat — obra definitiva també.

JOAN CORTES

(Segueix a la pàgina 8)

Galerias d'Art

S Y R A
 PRESENTS D'ART I QUALITAT
 BODES, FESTES ONOMÀTIQUES, BATEIGS, ETC.

ENRIC PORTA (pintura)
 P. MANTANYA (laques)
 TRENCHS (dibuixos)

(Inauguració dia 11 a les 6)

Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS MOBLES

OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

Dissabte dia 11

Inauguració exposició

DARIUS VILAS

(pintura i dibuixos)

Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIO I VENDA D'ANTIGUITATS

EXPOSICIO HOMENATGE A

MEIFREN i CASANOVA

Inauguració dissabte

EXPOSICIO DE PINTURA

CATALANA

SALA GASPÀR

Consell de Cent, 323
 (entre Rambla de Catalunya i Balmes)
 MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

Dia 11 inauguració de l'exposició de
 BERNARDINO de PANTORBA
 (pintura)

Exposició de quadres, joguines i altres objectes i presents

La Pinacoteca MARCS I GRAVATS

EXPOSICIO ALEXANDRE de CABANYES (pintura)

Dia 11 inauguració exposició

A M A T (pintura)

Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO

V. GARCIA SIMÓN
 MARCS, GRAVATS, MOTLLURES

GRAN EXPOSICIO DE PINTURES D'EUGENIO HERMOSO

Oberta fins al 10 gener

Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

Individualisme dels nostres constructors urbans

Considerant la força d'individualisme que existeix dins el propietari barceloní, i veient com aquesta força s'exterioritza i romp sempre que pot les regles més entenimentades del nostre modest urbanisme, o com sordament retruny als dintrins de la propietat, si no pot mostrar-se a fora, he acabat per reflexionar que potser valdria més mudar les

que ara no saben resistir el sortilegi d'una paraula hàbil: la paraula *building*. Perquè hom ha decidit, en efecte, que a quell angle de la Plaça de Catalunya no s'hi construirà una casa, sinó un *building*. I un *building* «fa bonic»; «calen *buildings* a Barcelona»; i una vegada més, i sempre amb pretextos actualment plausibles, les regulacions gene-

Parets mitgeres a la Plaça de Catalunya

regles que no pas esgotar-nos a voler canviar el caràcter dels individus; perquè, com ha estat dit per algú, és més assenyat de fer dir a les lleis allò que poden fer complir, que no pas fer-los predicar inútilment allò que no tenen capacitat per imposar.

Ara ens trobem al davant d'un cas prototípic en l'urbanisme barceloní. A la Plaça de Catalunya, havia estat fet un esforç per tal de regular les fatxadades i, sobretot, les alçades de les fatxadades. En principi, tothom trobà excel·lent la idea d'aquesta regulació. «La Plaça de Catalunya — havia dit el barceloní que s'estima — no ha d'ésser decorada per allò que s'hi posi al mig, sinó que ha d'ésser feta per les fatxadades o els volums dels edificis que formen el seu contorn.» Doncs bé; des de la data que aquelles regulacions foren aprovades, tres projectes d'edificis han estat posats en execució a la Plaça de Catalunya. Un d'ells, un Banc, mostra prou clar amb quina repugnància, o almenys amb quina falta de convicció, va acceptar la regulació l'entitat propietària: la força interior de l'individualisme esclata per un angle de dalt en forma de torratxeta, no mai prevista en el pla regulador de la plaça, Passi. Un segon edifici, el Cercle Militar, donà un exemple de disciplina; potser per deformació professional dels estadants, o més segurament pel sacrifici individual de l'arquitecte, Adolf Florensa, a l'altar cívic de l'urbanisme i de l'art col·lectiu. Per fi, ve el tercer cas, l'actual, un edifici d'angle per una gran companyia, el qual ara es comença. Què me'n direu? El projecte de l'edifici esbotza per dalt l'envoltori-límit fixat per les ordinacions de la plaça, decididament massa esquifides per contenir les furioses ànsies constructives de la companyia propietària. Sembla que a hores d'ara ja no som a temps per a deturar aquesta erupció deformadora de les regles de la Plaça de Catalunya. Els òrgans tècnics i administratius de l'Ajuntament han acabat llurs municions i la companyia propietària és vencedora en tota la línia. Per què? No ens enganem: no per feblesa d'aquest o d'aquell organisme oficial; no per complacences de l'Administració amb els poderosos, sinó per una secreta conformitat de gairebé tots aquells que abans trobaven les regulacions de la plaça adequades, però

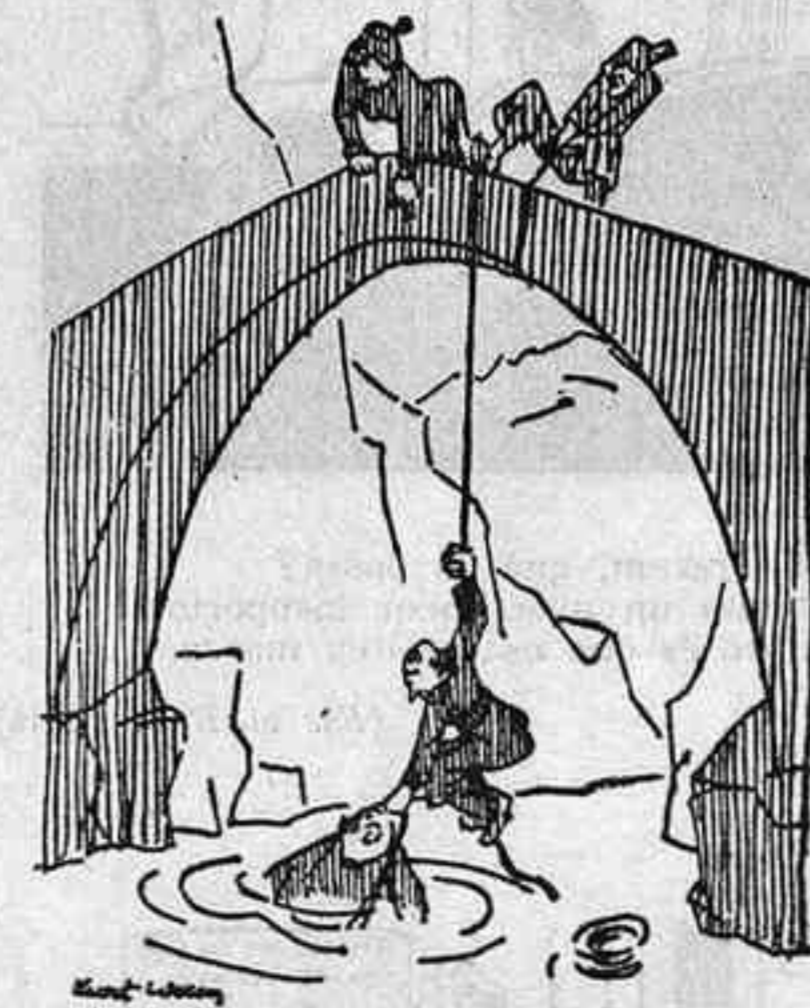
regles que no pas esgotar-nos a voler canviar el caràcter dels individus; perquè, com ha estat dit per algú, és més assenyat de fer dir a les lleis allò que poden fer complir, que no pas fer-los predicar inútilment allò que no tenen capacitat per imposar.

El sistema del bloc o mansana, no sols de la Plaça de Catalunya, sinó de l'Eixample i de gairebé tota la ciutat, pressuposa una disciplina d'alçades, parcials i totals, a les fatxadades. Aquesta disciplina és escarnida, es pot dir, en la generalitat dels casos. La conseqüència n'és la tristíssima plaça de parets mitgeres, en primer lloc; l'absurd d'un bloc que vol ésser massís i en el qual les línies horitzontals no s'avenen, ni els ritmes de buits i plens, ni els coronaments.

Potser sí que és hora que mudem de sistema i que en trobem un que no pressuposi aquesta disciplina que el «bloc» pressuposa; un sistema que allanti i individualitzant els edificis de cada mansana, permeti més llibertat sense ocasionar més desordre. Crec que aquest sistema consistiria a deixar les cases ajuntades fins a certa alçada a determinar, alçada que seria un mínim per a tota façana que es construís; i, passant d'aquesta alçada, les cases es desenganyarien les unes de les altres, quedant separades les fatxadades laterals de les dels veïns per uns espais oberts. Així la funesta paret mitgera seria evitada i la falta de concordança de línies horitzontals explicada i legitimada.

Sobre aquest sistema pot haver-hi molt a dir. Per ara serà suficient recordar que, dimensions a part, és el que l'individualista Nova York posa en pràctica i que, tal com van les coses, és el que anirà prevalent a la nostra Plaça de Catalunya.

NICOLAU M. RUBIO
 Arquitecte

La dona. — Ei, que us deixeu el barret del meu marit!
 (Lustige Blätter, Berlín)

—D'ençà que he trobat això contra les puces, la vida no té objecte per a mi,
 (Guide and Ideas)

Subscriuiu-vos a MIRADOR

Ronda de Sant Pere, 3 - Telèfon 22592 - Barcelona

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

Ei Sr. _____
 que viu a _____
 carrer _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
 pel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.
 de _____ de 193_____
 Signatura _____

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

REPÚBLICA I CATALUNYA

Per una política de creació

(Ve de la pàgina 1)

A Catalunya tothom parla de catalanisme. Amb la complexitat del partitisme, veiem grans polèmiques a base de vocabulari. El senyor Cambó, quan el senyor Gil Robles l'ha atacat massa, fa un discurs molt catalanista, aplaudit frenèticament pels catalanistes de tota la vida. Després, a Madrid i ací, s'aliaran si convé, i en pau. Tot això no interessa al país. Com que ningú no vol tenir el monopoli del catalanisme, quedem que hi ha catalanismes de moltes menes. Però el problema polític essencial, a Catalunya, és aquest: que el nacionalisme autònom necessita, imprescindiblement, unes bases polítiques i socials sense les quals és pura entel·lequia. El senyor Cambó voldria un catalanisme sense legislació social, sense ordre públic, amb un Parlament petit i bona persona. Voldria, en fi, un nacionalisme català encantat de poder dialogar a través d'uns quants diaris i d'uns quants escriptors,

i portant els assumptes polítics a Madrid. El senyor Cambó és víctima del seu propi sistema, és víctima dels trenta anys de catalanisme. És víctima de la jerarquització del seu partit, víctima de l'Estat major que l'ha ajudat a crear un catalanisme que té un valor sentimental, cultural i artístic. Però que, mancat de mecanisme polític, ha de morir necessàriament. Catalunya és una unitat, és un país vertebrat, un cos amb vibracions, amb nervis, i ulls, i mans, i cervell, o és una pura abstracció política-literària. Aquest és, creiem, el problema polític que es planteja a Catalunya. Si la pàtria — deia el senyor Hurtado, en una fórmula impressionant i bella —, no és un pensament, una estructura, no és sinó paisatge. Aquest és el dilema. O un pensament — és a dir una política, un govern, un país estructurat — o un paisatge — literatura, poesia i cançons populars. Pel meu gust, política d'antuvi. És a dir, un pensament. És a dir, Catalunya. FERMÍ VERGES

Dibuixos de Ricard Canals

(Ve de la pàgina 7)

Apunts, esbossos, estudis; fets sota la impulsió d'un moment, per tal de copsar un gest, una expressió, una figura, projectes per a ulteriors realitzacions, les primeres línies que determinen l'estructura i les masses d'una pintura que vindrà després, recerca d'una forma, d'una posició, d'una harmonia, l'actitud d'un cos, l'equilibri d'una massa, els dibuixos ens parlen eloqüentment del que era la vida de l'artista de cara a la seva obra, lliure en absolut de tota altra preocupació que la de la fixació d'allò que cercava, per a ell sol; i el quadro, l'obra que en serà el resultat serà producte d'una elaboració en la qual hauran treballat per parts iguals l'arbitri i la inspiració; el dibuix és aquesta sola, en tota la seva puresa. Per això és que tenen tant d'interès els dibuixos dels grans artistes i és per això, també, que el col·leccionisme de dibuixos pren cada vegada més volada, que els museus de tot el món n'arrepelleguen tants com poden i que el dibuix ha obtingut una estimació pròpia per part dels entesos i amadors de les arts.

Com diem més amunt, Ricard Canals representa una de les etapes millors del nostre art modern. En tornar de París ell i el seu company Nonell (el qual morí poc temps després), ens portà una orientació tota nova a través de les experiències que tragué dels impressionistes i postimpressionistes durant la seva llarga estada a la capital artística del món. Ell i el seu company — aventura que ens semblarà increïble avui — portaven a Barcelona una revolució que per a ells voldrien els nostres desorientats i tristos avantguardistes actuals. Resultarà tan estrany com vulgueu a hores d'ara, però el fet és que Canals havia estat tingut en horror i abominació per part de la crítica i el públic barceloní de llavors. Ha passat ja molt de temps perquè hom pugui fer-se'n càrrec sense commiseració i estranyesa. La nostra gent, les nostres autoritats artístiques rebutjaven amb tota mena d'improprietat la forta i dolça pintura que els ofería Ricard Canals. Els amics que la defensaven eren els quatre o cinc amics que després formaven amb ell Les Arts i els Artistes, Pujols, Labarta, Nogués, Elias, i l'únic públic que obtingué foren tres o quatre senyors de bo de bo que es feren retratar per ell. Tongada de lluita i d'heroisme. Canals la passa, inflexible. Temps més tard, hom li donava a cor que vols tot allò que abans li havia estat regatejat canibalescament. Per altra banda, la seva personalitat s'havia perfeït; el seu camp d'acció havia esdevingut més i més ample; a les belles composicions i els exquisits retrats que en aquella primera època ens donava, havia exercitat el seu talent, amb esplèndids resultats, en la litografia, en la decoració mural, en el paisatge.

Quan la mort ens el prengué, era ja Canals un valor indiscutible i reconegut per tothom. La distinció i la mestria del seu art no han trobat substitut encara. Som ben lluny d'haver-lo oblidat, però aquest homenatge que li tributa el Centre de Lectura, de Reus, ha de servir per a corroborar la seva bona memòria.

JOAN CORTES

PROJECTOR

Georg Jensen

Des d'octubre del 1935, data en què moria Georg Jensen, el món semblava haver fet ben poc cas de l'il·lustre orfebren danès, primer a complir el miracle modern d'un gran artista gran industrial. Nascut en el petit poble de Raavad en 1866, féu l'aprenentatge de l'ofici en el lloc natal. A vint-i-sis anys guanya la medalla d'or de l'Acadèmia Danesa i una beca d'estudis artístics que li permet per primera vegada córrer i estudiar per França i Itàlia.

Al retorn a Dinamarca, Jensen cau en una època de desorientació professional, que de mica en mica frena i dirigeix de nou fins a culminar en una provatura que havia de constituir el seu gran èxit mundial.

1904. Jensen inaugura a Copenhaguen una modesta botiga i taller de joieria i argenteria.

Sap veure l'immens camp a córrer en la darrera i hi concentra tots els seus esforços i entusiasmes. Lluita amb la banalitat artística del temps en l'ofici, que a l'ajut de les noves maquinàries excel·leix en realitzacions deplorables. Jensen, inspirat per les formes naturals, presenta un novíssim aspecte d'estilització, sempre controlat per un bon gust a la quinta-essència i una riquesa de materials justa. Projecta amb un gran sentit de l'ordre i del ritme. «Es un argenter — diu Oscar Benson — que en contra de les formes i idees estereotipades, té la valentia de crear un nou estil, un estil que és la perfecta expressió de l'esperit de l'edat tot just començada.»

Jensen ja no coneix cap entorpirament. Reconegut el valor de la seva obra personal, ratificat per les adquisicions de molts museus importants, troba l'ajut moral per a fer de les seves tasques una cosa d'altíssima ambició industrial. Des d'aleshores el seu nom, encapçalant botigues majestoses de les millors ciutats, passa a ésser un personatge comú, quasi quasi amb carta d'identitat arreu on fixa la seva atenció de manufacturador.

Aquesta és a grans trets la vida de Georg Jensen. Creiem que és l'única cosa que pot dir-se d'ell en pla de síntesi biogràfica. En canvi, és molt extens el que la seva personalitat admet en el camp de l'assaig i de la crítica.

Ja sou de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana?

FITO CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA JAUME I, 41 TELÈFON 41655

IMPRESOS COSTA NOU DE LA RAMELA, 45 BARCELONA

MUSICA

El festival de la S. I. M. C.

Des de l'endemà, o més exactament, des de l'endemà-passat de la Gran Guerra, a tots els països civilitzats, tant els que havien pres part en la lluita com els que s'havien mantingut neutrals, va despertar-se, almenys entre uns grups selectes d'intel·lectuals i artistes, l'afany de renuar amb els altres pobles aquelles relacions de cordialitat, per damunt de totes les fronteres i al marge de tots els interessos materials, sense les quals és impossible l'existència d'una civilització veritable, és a dir, «humana». Per altra banda en aquells mo-

tant de la secció catalana de la S. I. M. C.; Anton von Webern, un dels compositors més prestigiosos de la jove escola que s'ha format a Viena entorn d'Arnold Schönberg, i Boleslas Woytowicz, jove compositor polonès, les obres del qual han estat molt remarcades en diversos festivals de la Societat.

Aquest jurat ha hagut d'examinar un cent cinquanta partitures, presentades no solament per les diferents seccions nacionals de la S. I. M. C., sinó també, individualment, per nombrosos compositors que

La reunió del jurat per al XIV Festival de la S.I.M.C. a Barcelona. — Els senyors Anton von Webern, Boleslas Woytowicz, Edward J. Dent, Ernest Ansermet i Joan Lamote de Grignon, que componen el jurat, en una de llurs reunions.

ments, com en tots els que segueixen les grans convulsions, semblava que tots els conceptes i totes les valors intel·lectuals, morals i estètics anessin a renovar-se d'una manera radical; semblava que anava a néixer un «esperit de la post-guerra», i que calia que, de tot arreu del món, els homes de bona voluntat, aquells per als quals hi havia alguna cosa més que les coses d'utilitat immediata, estiguessin ben units per a donar a aquests nous ideals tot l'escalf i el suport que els eren necessaris. Per això foren creades tantes associacions internacionals en vistes al progrés de les ciències i les arts, i per això aquells pobles que, com el nostre, aspiren a figurar amb una personalitat pròpia en el cercle de les nacions cultes per a col·laborar plenament i efusivament amb elles, cercaren d'entrar, en una forma o altra — la política té les seves exigències —, en aquestes associacions que, almenys en l'ordre espiritual, els reconeixien aquella personalitat. Així va ésser fundada, entre tantes d'altres, la Societat Internacional per la Música Contemporània, i d'aquesta manera, i precisament gràcies a la categoria «internacional» de la nostra música, Catalunya va poder entrar a formar-ne part.

resideixen en països que encara no hi figuren. Les seccions nacionals que oficialment han presentat obres per a aquest festival són: Anglaterra, Àustria, Bèlgica, Dinamarca, Espanya, França, Holanda, Hongria, Japó, Iugoslàvia, Lituània, Polònia, Suècia, Suïssa, Txecoslovàquia, U. S. A. i U. R. S. S.

Els programes dels concerts estan ja ells. El festival constarà de tres concerts d'orquestra, per als quals s'han assenyalat de moment les dates del 19, 22 i 24 d'abril, un concert d'Orquestra d'Instrumente de Vent, el dia 19 d'abril a la tarda, i dos concerts de música de cambra, amb motiu dels quals vindran a Barcelona diversos solistes estrangers; la data d'aquests dos concerts serà anunciada més tard.

En el primer concert d'orquestra seran interpretades les obres següents: Preludi i Fuga d'Edmund von Borck (Alemanya); Ariel (música d'acompanyament per a un poema coreogràfic de Robert Gerhard (Catalunya); fragments de l'òpera Karl V, d'Ernest Krenek (Àustria); i un Concert de Violí i els Wozzeckbruchstücke del malaguanyat Alban Berg (Àustria).

En el segon concert d'orquestra: Overtura, de Lenox Berkley (Anglaterra); Simfonia, de K. A. Deutsch (Àustria); un Concert de Violí, de Karol Szymanowski (Polònia); Simfonia amb piano concertant, de Federico Elizalde (Espanya); i Overtura de L. Erik Larson (Suècia).

En el tercer concert d'orquestra: Quarta Simfonia, d'Albert Roussel (França); Concert per a piano i orquestra, de Frank Martin (Suïssa); Don Lindo de Almeria (divertiment coreogràfic, de Rodolfo Halffter (Espanya); Concert per a Violí i Orquestra, de Marcel Mihailovic (Romania); i Danses Poloneses, de Roman Palester (Polònia).

En el concert per a orquestra de vent: Devise, de Vladimir Vogel (U. R. S. S.); Tres Moviments Simfònics, de J. M. Ruera (Catalunya); Joan de l'Os, de Ricard Lamote de Grignon (Catalunya); i Dionisiques, de Florent Schmitt (França).

En el primer concert de música de cambra: Psalms, per a soprano i orquestra de cambra, de Robert Blum (Suïssa); Sonata per a piano, de Ludwig Zenk (Àustria); Dues frases per a quartet de corda, de Mark Brunswik (U. S. A.); Uspávanky (cançons de bressol), per a soprano i orquestra de cambra, de Václav Kaprák (Txecoslovàquia); i Concertino da camera per a saxofó i onze instruments, de Jacques Ibert (França).

En el segon: Sonata per a flauta i piano, de Walter Piston (U. S. A.); Sonets per a quartet de corda i cant, d'Egon Wellesz (Àustria); Suite per a Violí i Piano, de Benjamin Britten (Anglaterra); Quelques airs de Clarisse de Juranville, d'André Souris (Bèlgica); Peces per a Piano, de Manuel Blancafort (Catalunya); i Cinquè Quartet de Corda, de Bela Bartok.

J. PETIT

Ha mort el compositor austriac Alban Berg. En el número vinent de MIRADOR, el nostre col·laborador Robert Gerhard publicarà un estudi sobre la personalitat del malaguanyat músic.

—No puc donar detalls dels atracadors, però la dona que els acompanyava duia un barretó ridícul amb plomes que pel cap baix era de tres temporades enrera. (Marianne, París)

CATALUNYA I AVANTI!

(Ve de la pàgina 2)

Per a Pujols és tan evident aquest engrescador futur català que no concep que se'n pugui dubtar; sobretot si es té en compte allò que cal considerar com a signes premonitors de tan bells esdeveniments. Entre altres d'aquests fets premonitors Francesc Pujols fa notar el que es podria qualificar d'hegemonia indumentària dels catalans en terres d'Ibèria: aquesta hegemonia encara no és del tot còpiable, però és indubitable del fet que Espanya hagi adoptat en absolut, fins en l'exèrcit, el barret basc, la boina fins ara reprovable en tant que símbol de carlisme; car ja és sabut que la boina fou la gorra de l'uniforme carlí durant les guerres civils del segle passat. Si un capell tan odiat per la dinastia establerta i reconeguda i per la immensa majoria del país havia d'acabar essent el capell dels exercicis i de la massa dels ciutadans, ningú no ha d'estranyar-se, segueix dient Pujols, que aviat la barretina s'imposi a tot Espanya com s'imposà la boina. El més indispensable per aquesta hegemonia indumentària de Catalunya, l'antipatia, ja està donat; cal ara només deixar fer al temps: ja se sap que a Francesc Pujols no li ve d'una ni de dues centúries.

El cert és, però, que el nostre lluentíssim heresiària no haurà pas d'esperar tant temps: a hores d'ara l'hegemonia indumentària de Catalunya està a punt de realitzar-se, i no sols en terres d'Espanya, sinó a tot el món. Pel moment ja podem anunciar als nostres benivolguts lectors que sentin l'hegemonia del vestit català amb el fervor que manifesta el nostre admirat Pujols, que la barretina fou ja contagiada a la terra germana dels lusitans, i que l'imperialisme medieval català li imposà als sicilians i a altres pobles costers del Sud d'Itàlia, els quals encara no l'han abandonada; fins a la mateixa França medieval els catalans aportaren llur còfia nacional: ja al sege XIV la veiem en algunes miniatures franceses; al sege XV la barretina catalana era com una gorra dels exercicis de mar del rei de França; Sant Lluís embarca cap a la conquesta d'Àfrica amb tripulacions cofades de barretines exactes a la barretina d'Olot, ço que es constata en una bella i expressiva miniatura d'un manuscrit del sege XV conservat al Museu del Louvre. És dirà potser que hi ha temeritat en afirmar que els catalans comuniqueïn als francesos la barretina quan el fet podria haver-se produït a la inversa... Nego: perquè el cert és que en les il·lustracions del Llibre d'Amós de les cèlebres i catalaníssimes Bibles de Roda i de Ripoll, tan anteriors a les dates barretineres pretesades, ja el miniaturista romànic o pre-

romànic representa els homes coberts amb barretina. Com es veu, doncs, la barretina és notòriament d'origen català, si exceptuem la tradició barretinista de l'antiga Frígia; tradició que no compta, perquè hi ha una solució de continuïtat massa llarga des de l'antiguitat frígia fins a l'alta Edat mitjana catalana. De totes maneres, cal remarcar que a pretext de gorra frígia, símbol de llibertat, els espanyols i els francesos de tot estament es fan avui dia un honor de demostrar llur amor a la Llibertat bo i cofant-se amb una barretina més o menys frígia, però barretina al capdavant; barretina olotina, ara com ara, però que ningú no podrà negar que el dia de demà no es converteixi en barretina musca, si és que volem ésser enraonats i pensar-nos en el mateix pla de dialèctica deduccionista que Francesc Pujols tant afeciona.

Però totes aquestes proves de la persistent i creixent hegemonia indumentària de Catalunya no són res al costat de la gran conquesta barretinesca realitzada darrerament: ni més ni menys que la conquesta de la Gran Bretanya! En efecte, ara fa poc fou adoptada a Anglaterra la barretina; i no pas per un qualsevol faoc dels que exieix al carter a festejar amb una disfressa el jubileu reial, sinó adoptada oficialment pel Ministeri de Marina del Regne Unit. L'Escola de Marina Mercant Britànica establerta a bord del vaixell Triton, a Gravesend, ha imposat uniformement als deixebles que hi cursen la nostra gloriosa barretina, també en aquesta avinentesa la barretina olotina, com podrà comprovar en l'adjunt gravat el lector sempre curiós. No cal dir que des d'Anglaterra a la resta del món el trànsit que ha de fer la barretina serà curtíssim. Ja hem vist com després de la Guerra Gran totes les nacions han cuidat d'adoptar l'uniforme que els britans s'empescaren per assistir a les operacions del front franco-flamenc; fins les nacions derrotades per França — que és tant, garrebé, com dir derrotades per Anglaterra —, fins aquestes nacions més que orgulloses no han dubtat ni cinc minuts a adoptar l'uniforme anglès.

El món és nostre, ja ho veieu; i si bé encara no el tenim al puny, que l'hi tinguem haurà d'ésser joc de poques taules. De manera que... ja ho saben els senyors Royo Villanova i Marraco: per ací o per la porta!

Però... ara se'n acut una idea: i si, en lloc de perdre el temps en aquestes beneteries, ens proposéssim d'una vegada prendre'n les coses seriosament, estudiar-les a fons fins a l'esgotament i explotar-les amb l'originalitat i amb la fecunditat de què probablement som capaços els catalans...? JOAN SACS

—Tens cap germanet?
—No.
—I cap germaneta?
—Tampoc.
—Doncs a qui esgarrapes?

(Dagens Nyheter, Estocolm)

—En resum, què us passa?
—Sento un avorriment insuportable!
—Això és que us escolteu massa.

(Ric et Rac, París)

—L'avantatge de les pipes de terra és que si et cauen no cal que t'ajupis a collir-les.

(New York American)

LA NIT DE NOCES DEL REPORTER (Il Travasso delle Idee, Roma)